

fins al punt de treballar a les oficines lexicogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans al costat de Pompeu Fabra. L'any 1908 fou nomenat membre adjunt de la Secció filològica de l'IEC.

En un període de temps no gaire llarg, Maria Lluïsa Julià ens ha ofert dos altres llibres que diuen molt d'aquesta atenció cap a Ruyra: *Una tarda per mar i altres narracions* (Barcanova, 1991) i *Ruyra inèdit* (Girona, 1991). Ara, en aquest nou estudi completíssim, insisteix també en un altre tema massa poc conegut com és el del seu aprenentatge narratiu i sobre els anys de formació. Ruyra comença a escriure en català quan té més de 30 anys i presenta les primeres narracions literàries als Jocs Florals de Barcelona de l'any 1896, quan en complia 38.

De la trajectòria de Ruyra valora també amb encert les diverses etapes de la seva obra amb l'evolució de la narrativa des dels seus inicis no gaire coneguts fins que és un creador reconegut i estimat per tothom. Així els tres reculls narratius són vistos amb el detallisme d'una lectora pacient que primer esmicola i fragmenta un material per després tornar-lo a reconstruir amb les peces ordenades amb profunditat.

En les narracions del primer període (1896-1897) hi ha el predomini de la repetició lèxica; augmenta l'element narratiu en el segon (1898-1899), i en el tercer (1900-1903) dóna més importància a l'element popular i costumista.

No volia deixar aquesta ressenya sense remarcar altres punts d'interès. Els apèndixs documentals amb la primera versió castellana de *Les senyorettes del mar* són molt interessants. Hi ha també una extensa bibliografia amb l'obra literària de Joaquim Ruyra i una bibliografia sobre el seu autor. La base documental i la metodologia també són molt convincents, ja que estudia cada obra en relació amb els moviments que la generaven. Revisa documents i manuscrits de la casa pairal de Ruyra a Blanes i desfà el tòpic d'un Ruyra escriptor catòlic que certa crítica ha deixat confinat a una visió reduccionista.

Cal parlar també de la llengua. Segons Maria Lluïsa Julià, Ruyra va participar en la creació del seu model literari. A partir de 1860, accepta que la llengua catalana torna a recobrar un prestigi social amb els Jocs Florals i per això deixa de banda el castellà per apropar-se al català. És partidari de la normativització, però no per això deixa de recollir la riquesa expressiva i lèxica del poble. En el *Rem de trenta-quatre* hi ha amb saviesa la narració de la poètica ruyriana.

Tinguem present, però, que darrere totes les narracions, Ruyra sempre investiga sobre els interrogants que es planteja l'home en aquest pas per la vida. Això sol ja el fa un escriptor universal.

Pep Vila

Un document per a la història

Diversos autors
I Jornades d'Arqueologia Industrial de Catalunya.
Museu d'Hospitalet i Ajuntament d'Hospitalet
Hospitalet de Llobregat, 1992

Entre els dies 23 i 26 de novembre de 1988 es van celebrar les primeres Jornades d'Arqueologia Industrial de Catalunya a l'Hospitalet de Llobregat, organitzades per l'Associació del Museu de la Ciència i la Tècnica i d'Arqueologia Industrial de Catalunya, la Societat Catalana d'Arqueologia i el Museu de l'Hospitalet.

Les jornades varen constituir un autèntic èxit de participació, i aplegaven un important nombre d'estudiosos de diverses disciplines que presentaren un total de 52 comunicacions.

La publicació, com les jornades, s'estructura en tres grans apartats (metodologia, conservació i utilització del patrimoni industrial i estudis) més un quart de conferències.

El primer s'anomena «Metodologia per a l'estudi del patrimoni industrial» i està introduït per la ponència de Santiago Riera «L'arqueologia industrial: necessitat d'una metodologia apropiada». En aquesta ponència es planteja la indefinició que afecta tant els objectius de l'arqueologia industrial com la delimitació temporal del seu àmbit d'estudi. Riera proposa «...pel que fa als límits temporals,

som partidaris de no imposar-los [...] podria representar una restricció molt negativa en una matèria que tot just acaba de néixer», que no ha superat la necessària etapa de catalogació i inventari, ni la sensibilització de la col·lectivitat en la necessitat de protecció d'aquest patrimoni.

Avançant part del contingut de la ponència que obre l'apartat d'estudis, Casanelles afirma: «Una definició molt restringida pot resultar inoperant, una altra de molt àmplia pot portar a la confusió i considerar-la com l'arqueologia de l'edat moderna i contemporània o l'arqueologia de la tècnica de tots els temps».

La polèmica està servida. Ben segur que la inclusió de la comunicació: «Aportació de los archivos de protocolos a la arqueología industrial de época medieval», independentment dels seus valors intrínsecs, pot escandalitzar més d'un que relacioni aquesta disciplina amb etapes preindustrials i industrials.

Riera planteja la necessitat d'una metodologia exhaustiva i multidisciplinària que analitzi la cultura material dins els seus contextos tecnològic, social i econòmic. També fa un breu repàs de les possibilitats derivades de la utilització pedagògica i museogràfica del patrimoni industrial.

Aquest primer apartat de metodologia conté 10 comunicacions que abasten plantejaments conceptuals, anàlisi de fonts, terminologia i tècniques de documentació i inventari.

El segon apartat tracta de la «utilització del patrimoni industrial» i s'obre amb la ponència d'Antoni González: «La conservació i reutilització del patrimoni arquitectònic industrial».

L'autor adverteix contra les tesis conservacionistes a ultrança generades a partir de criteris exclusivament fetitxistes (valoració a partir de la bellesa, de l'antiguitat, etc...). La conservació i ús del patrimoni industrial només pren sentit en la mesura que esdevé objecte d'anàlisi per a l'estudi d'una època de la nostra història.

Després tracta dels trets que determinen l'especificitat del patrimoni industrial: per un

costat «obsolescència prematura per canvis tecnològics», caràcter efímer i manca de monumentalitat que fa que el gran públic no reconegui la necessitat de la seva conservació. I per altra banda, la versatilitat d'usos i la capacitat d'acceptar solucions arquitectòniques contundents que facilitin la seva reutilització per altres usos.

Com l'apartat anterior és igualment divers. Les 14 comunicacions tracten de la problemàtica, la defensa i la reivindicació del patrimoni industrial, les experiències en la reutilització de les edificacions industrials, experiències en aplicacions didàctiques i la sensibilització vers aquest patrimoni.

El tercer gran apartat és el dedicat a «Estudis de patrimoni industrial» i s'inicia amb la ponència d'Eusebi Casanelles: «L'arqueologia industrial a Catalunya». A més d'un breu repàs de l'especificitat del procés d'industrialització català, analitza els diferents factors que han despertat la consciència vers el patrimoni industrial a Catalunya: les reutilitzacions d'antics edificis industrials anteriors als anys 80, la creació del Museu de la Ciència i la Tècnica, l'exposició «Catalunya la fàbrica d'Espanya», el llibre dels arquitectes Montaner i Corredor *Arquitectura industrial a Catalunya*, i el moviment reivindicatiu iniciat l'any 1987 per intentar conservar alguns dels edificis industrials que s'enderrocaren al Poblenou per a la construcció de la llavors futura Vila Olímpica.

A més, proposa vies de recerca i remarca com a urgències la necessitat de recollir testimonis orals, la conservació d'arxius industrials, la recollida del patrimoni moble i la catalogació del patrimoni immoble.

Aquest apartat inclou 28 comunicacions referides a la mineria, el ferrocarril, les fonts d'energia, les instal·lacions portuàries, els pous de glaç, les serradores de fusta, les arts gràfiques, els banys del segle XIX, el tèxtil, la fabricació del paper, les llambordes, la farina, la xocolata, el vidre...

Finalment, el quart i darrer apartat engloben una conferència de Roberto Curti: «Metodologia e prattica museografica per la valorizzazione del patrimonio industriale. L'esperienza del Museo-laboratorio Aldini-Valeriani di Bologna» i una exposició sobre les activitats de l'Associació Flamenca d'Arqueologia Industrial (VVIA) per A. Linters.

Tot i el retard a sortir a la llum, pensem que és de justícia felicitar els responsables per l'acurada presentació de les actes que supera positivament la qualitat a què estem acostumats en aquest tipus de publicacions. Llàstima que no s'hi hagin inclòs els debats.

La gran diversitat d'objectes d'estudi provoca que a vegades no hi hagi cap mena de confluència. L'any 1988 s'havia de congrega a tots els estudiosos, ja que a mesura que s'han incrementat els estudis s'ha pogut tendir a la sectorialització temàtica. En aquesta línia entrarien

les jornades que sobre la farga catalana es realitzaran enguany a Ripoll, un tema que a les I Jornades només tenia una comunicació reivindicativa de l'alcalde de Ripoll.

Sens dubte cal considerar un motiu de satisfacció la presentació d'un volum de treballs que versen sobre arqueologia i patrimoni industrial, sobretot pel que suposa de consolidació d'aquesta perspectiva d'estudi i de progressiva sensibilització vers el patrimoni industrial.

Globalment, aquestes actes reflecteixen, amb els seus valors, contradiccions, definicions i indefinicions conceptuals, l'estat de la qüestió l'any 1988. A més de valuoses aportacions concretes per a l'estudi de la història, són per elles mateixes i globalment un document per a la història, una de les inflexions importants en el progressiu despertar de l'arqueologia industrial a Catalunya. Una qüestió que l'any 1988, segons Riera, exigia militància, i que encara avui n'exigeix.

Josep Espadalé

Quaderns de la Selva, 5

Quaderns de la Selva
és una revista miscel·lània anual
del Centre d'Estudis Selvatans
que permet la divulgació d'estudis
i aportacions referits
a la comarca històrica de la Selva
i fa possible el contacte
entre els investigadors i estudiosos
que treballen en aquest àmbit
i el públic interessat.

Quaderns de la Selva, 5

Una altra obra de l'autor setentista germà
Pere Iser
NARCIS FIGUERAS

Una família de Francesc i les guerres amb
França
AGUSTI M. VILA

L'agrupació coral «Armonia Lloretana»
(1904-1911)
JOAN DOMENECH

NOTES I APORTACIONS

Les incursions de la riera de les Creus de
Girona
JOSEF MANUEL RUEDA
JORDI TURA
JOSEF MARIA LLORENS

La població de Santa Coloma de Farners a
darreries del segle XVI. Comparació amb
els figures de 1493 i 1512
JAUME CUBARSI

La Selva, juliol/octubre del 1935: resolució
o no resolució?
JORDI GONZÀ
DAVID COMAS

Una associació irregular: la d'Angel Gelada,
a Banyoles, el 1944
JOSEF CLARA

NOTES I APORTACIONS

Excursions a la serralada de Girona:
la serra romana de Toralló
JOSEF BURCH
CARMÉ CARRASCAL
LUIS ESTEVE CASELLAS
JORDI MERINO
NATALIA NAVARRO

Argimon: indret, castell i santuari. Dades
oublidades
JOSEF M. MARQUES

La capella de la Mare de Déu dels Dolors
a la Parròquia de Vidreres (segles XVI-XX)
NARCIS GAYONS

Vidreres a la comarca de la Selva
(s. XVIII)
JOSEF M. T. GRAU
ROSER PUIG

NOTES I APORTACIONS

Les sol·licituds forestals a Santa
Coloma de Farners (1936-1939)
JOSEF M. T. GRAU

La Delegació Sindical Comarcal de Santa
Coloma de Farners (1949-1970) de la
CNEAES
JOSEF M. T. GRAU

RESSENYES I BIBLIOGRAFIA COMARCAL

Edició patrocinada per:

**PATRONAT
"FRANCESC EIXIMENIS"**